

תמ"ש (משפחה קריות) 44-04-09 פלוני נ' פלונית (09/08/2011)

בית משפט לענייני משפחה הקריות

תמ"ש 44-04-09

בפני:

כב' השופטת מרינה לוי

התובע:

פלוני

ע"י ב"כ עו"ד אמיר בר לב

- נ ג ד -

הנתבעת:

פלונית

ע"י ב"כ עו"ד חיים-מרדכי שכטר

פסק דין

האם זכאי גבר לפיצוי נזיקי כאשר אשתו מסרבת להתגרש ממנו על אף חיובה בגט ע"י ביה"ד הרבני, ואם כן, מה גובה הפיצוי?

1. העובדות המהותיות שבבסיסו של תיק זה, אינן שנויות במחלוקת. אפרטן בתמצית:
2. התובע והנתבעת (להלן "האיש" ו"האשה") נישאו זה לזו, לפני כ- 33 שנה, בשנת 1978. לבני הזוג אין ילדים משותפים.
3. בשנת 1986, הגיש האיש תביעה לגירושין על רקע עקרותה של האישה והסכסוכים בין הצדדים. ביה"ד דחה את התביעה וחייב את האיש לשוב לשלום בית והתיק נסגר.

4. הצדדים נפרדו סופית בשנת 2003 והאיש פנה לביה"ד ביום 27/10/2003 בתביעה לחייב את האישה בגט. האישה טען בתביעתו בביה"ד כי הוא מעוניין להתגרש מאחר ואשתו אינה יכולה להביא ילדים. האישה סירבה לגירושין.

5. ביום 07/07/2004, בהן כב' ביה"ד טענות הצדדים לגבי עילת הגירושין הנ"ל וקבע כי האישה מחוייבת לקבל גט "הואיל ועל פי הבדיקות שערכו הצדדים מתברר כי הבעל יכול להביא ילדים לעולם והאשה אינה יכולה להביא אלא אם כן תעבור ניתוח אשר מסכן אותה. והואיל ועפ"י מה שנפסק בשו"ע אה"ע סימן קנ"ז סעיף י', יש מקום לחייב את האשה לקבל גט. לכן אנו פוסקים: א. מחייבים את האשה לקבל גט לאלתר. ב. לפתוח תיק לסידור גט" (הדגשה בקו אינה במקור, מ.ל.)

6. ערעורה של האישה על פסק דין זה בביה"ד הרבני הגדול, בה הועלתה טענה חדשה כי הבעל נתן עינו באחרת, נדחתה סופית ביום 27/11/2005.

7. עם זאת, האישה לא התייצבה לסידור הגט המדובר והוכרזה כסרבנית גט ביום 22/02/2006. מאז המשיכה להעדר מדיונים לסידור גט, על אף ההזמנות הרבות לדיונים ואף פקודות מאסר וצווי הבאה אשר הוצאו נגדה (ראה החלטה מיום 18/01/2009).

8. עד עצם היום הזה הצדדים עודם נשואים.

טענות הצדדים

רצון להתגרש

9. הבעל טוען כי הם פרודים כבר שנים רבות והוא עומד על רצונו להתגרש. לטענת הבעל, הסיבה האמיתית לרצונה של האישה להישאר נשואה לו, היא העובדה כי בשל נישואיהם היא מקבלת כשליש מקצבת הנכות שלו, 1,000 ש"ח מתוך 3,600 ש"ח להם הוא זכאי. האישה מצידה, הכחישה כי זו הסיבה. האישה טוענת כי היא מעוניינת בשלום בית ואינה מעוניינת להתגרש. בסיכומיה טענה כי אוהבת אותו "בטירוף" ומבקשת לא לפסוק לה פיצוי נזיקי בגין כך.

נזקים

10. הבעל טוען כי האישה גורמת לו לנזק נפשי ובריאותי עצום, צער, עוגמת נפש, דיכוי יכולת להינשא שוב ולהוליד ילדים.

הבעל טוען כי נגרמו לו הנזקים הבאים: הפסד קצבה מהמל"ל, הפסד זכויות בעמידר (שכן נאליץ לוותר על זכויותיו בדירה כדי שהוצאות הדירה בה מתגוררת האישה לבדה משנת 2003 לא יחולו עליו), עלות דמי שכירות בגין העזיבה (שוכר מחודש 8/2004 דירה בשכ"ד של 1,400 ש"ח לחודש) הוצאות נסיעות והפסד ימי עבודה בגין דיונים בביה"ד הרבני אשר האישה לא הופיעה אליהם, הוצאות רפואיות.

הבעל תובע סך כולל של 1,411,300 ש"ח; בין היתר, נכלל בסכום הפיצוי הנתבע רכיב של פיצויים מוגברים בשל חומרת התנהגות הנתבעת.

לטענת האישה, לא מתקיימת רשלנות או חובת זהירות קונקרטיית. הבעל יכול לבקש היתר מביה"ד להינשא לאחור ואז לא להינזק ואולם בחר שלא לעשות כן. הבעל כבר היום חי עם אישה אחרת.

דיון והכרעה

11. הנושא של סרבנות גט נידון והוכרע על ידי בתי משפט לענייני משפחה בהזדמנויות אחדות.

תופעת סרבנות הגט הוכרה ככזו העשויה להקים תביעה נזיקית מכוח עוולת הרשלנות סע' 63 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] וכן מכוח עוולת הפרת חובה חקוקה (במקרים בהם ניתנה החלטה בבית הדין הרבני המחייבת או ממליצה לבן הזוג הסרבן להעניק גט) (ראה תמ"ש (משפחה תל-אביב) 54410/09 פלוני נ' פלונית (30/05/2011) תמ"ש (משפחה ירושלים) 21162/07 פלוני נ' פלונית, (21/01/2010) תמ"ש (משפחה ירושלים) 6743/02 כ' נ' כ. (21/07/2008)).

רשלנות

12. לעניין טענת הרשלנות - זו אכן מתקיימת בעניינו.

לפי סעיף 35 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש]: "עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות ... הרי זו התרשלות; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן הנסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה."

13. ובכן, ארבעת היסודות עומדים בבסיס עוולת הרשלנות:

קיומה של חובת זהירות; הפרת החובה; התרחשותו של נזק; קיומו של קשר סיבתי בין הנזק להפרת חובת הזהירות.

14. בפסיקה נקבע זה מכבר כי חובת הזהירות המושגית, מתקיימת מעצם קיומה של מערכת הנישואין, מערכת המאופיינת ביחסים של תלות וקרבה, אשר בה מצופה זהירות מיוחדת לרגשותיו ורווחתו של בן הזוג, יותר מזו המצופה כלפי אדם זר (ראה תמ"ש (משפחה ירושלים) 21162/07 פלוני נ' פלונית (21/01/2010) קפלן ופרי "על אחריותם בנזיקין של סרבני גט "עיוני משפט. (28 795, 773).

כפי שצינו חבריי בפסיקה המאוזכרת לעיל, סבורה גם אני כי לא ניתן לקבוע כללים ברורים ביחס לתיחום מועד הסירוב, אשר ממנו ואילך ייחשב לסירוב בלתי סביר, ויש לדון בכל מקרה לגופו.

15. במקרה דנן, קיימים גם חובת זהירות קונקרטית- האישה הייתה יכולה לצפות בנסיבותיו של תיק כי האיש יינזק: הצדדים פרודים כבר 8 שנים, משנת 2003. הבעל מסרב בתוקף לכל שלום בית המוצע על ידי האישה. האיש חפץ בגירושין עוד קודם לכן, בשנת 1986 וביה"ד דחה את תביעתו.

האישה מחד ממשיכה לקבל מכוח נישואיהם שלישי מקצבתו ומנגד אינה מתייצבת לדיונים בפני ביה"ד הרבני, בעניין סידור גט. בהליכים אליהם מתייצבת מסרבת להתגרש, תוך העלאת טענות שונות ומשונות כנגד הגירושין.

16. כעת יש לבחון את סוגיית הנזק והקשר הסיבתי בין הפרת חובת הזהירות (התרשלות) לבין הנזק הספציפי אשר נגרם.

נזקים ממוניים

איני מקבלת את טענותיו של הבעל ככל שאלה נוגעות להפסד זכויותיו בעמידר ותשלום שכירותו. ממה נפשך? האיש אינו כופר בפירוד בין הצדדים. על כן, וככל שחפץ הוא בפירוד וגירושין, היה עליו להסדיר את ההיבטים הרכושיים תוך מציאת מקום מגורים אחר.

17. הנזק בגין הוצאות רפואיות נקב במספר, הא ותו לא. בכך אין די כדי להצדיק פיצוי.

18. גם נזק בגין הוצאות נסיעות והפסד ימי עבודה בגין דיונים לא הוכח. לא צורפה לתצהיר כל אסמכתא התומכת בנזקים כאמור.

לא הוברר דיו, באם קיבל האיש הוצאות משפט בגין ביזיון האישה את החלטותיו של כב' ביה"ד ואף אין מידע לגבי השתכרותו של האיש. על כן אין מקום ליתן פיצוי בעניין זה בהיבט הממוני. עם זאת, אין מניעה מליתן פיצוי בהיבט הנפשי.

19. ההפסד הממוני הקונקרטי אשר נגרם לאיש כתוצאה מהתנהגות האישה הוא בהפסד קצבת הנכות מהמל"ל. מכוח נישואיהם חוייב האיש בתשלומי קצבתו לאישה ומדי חודש מופחתת קצבתו משום כך. במקרה זה יש קשר סיבתי ברור בין הנזק לבין הפרת חובת הזהירות.

20. נזק מיוחד

בתי המשפט לענייני משפחה קבעו כי סרבנות גט, בין אם היא מצד הגבר או מצד האישה, יכולה להקים נזק של פגיעה באוטונומיה:

"במסגרת הגדרת המונח "נזק" המצויה בסעיף 2 לפקודה, ניתנה הגנה לאינטרסים בלתי מוחשיים רבים, ובכללם, פגיעה נפשית, כאב, צער, סבל, עוגמת נפש, פגיעה בנוחות גופנית ופחד, ואף פגיעה באוטונומיה (גם אם אין להם כל ביטוי פיזי, וגם אם אין הם מתלווים לפגיעה פיזית כלשהי). כל אלה, עשויים להוות נזק בר פיצוי בנוזקין ... בהתאם לכך, בתי המשפט לענייני משפחה הכירו בנזקה הנפשיים של מסורבת הגט כנזקים בני פיצוי. "ראה תמ"ש (משפחה ירושלים) 21162/07 פלוני נ' פלונית, (21/01/2010) פסקה 56.

21. הבחירה להיות נשוי לאדם אחר או לחדול מלהיות נשוי לו הינה בחירה אישית הנמנית על חירויות הפרט של כל בן אנוש. מקום בו אדם מבקש לסיים את הקשר הזוגי, ואין המדובר בפליטת פה רגעית, אלא ברצון ברור, עקבי ומתמשך, אין בן הזוג יכול, אלא לכבד רצון זה, גם אם הוא אישית היה חפץ בהמשך הקשר.

סרבנות גט כשלעצמה אינה מחדשת ימי הזוגיות כקדם ואינה מחזירה עטרת הנישואין ליושנה. אדרבא: הסירוב לתת או לקבל גט, לרוב אך מעצים את רצונו של הצד השני בפרידה, מנציח את ההתנתקות, מעמיק את הקרע בין הצדדים ונוטע אצל הצד השני רגשות כעס איבה ועלבון. כל תועלת מעשית אינה צומחת איפוא לצד הסרבן כתוצאה מסרבנותו.

22. במקרה שבפנינו התרשמתי כי סירוב האישה אכן פוגע באוטונומיה של האיש ובחירותו. יפים לעניין זה גם דבריו של פרופ' שחר ליפשיץ במאמרו "ברצוני להתגרש ומייד! על ההסדרה האזרחית של הגירושים" **עיוני משפט** (2004-2005) 28 הזכות להתנתק מקשר זוגי, אליבא דה מחבר, צריכה להיות חלק מהתפיסה הערכית החברתית:

"שיקולים ערכיים מדגישים את הזכות הליברלית להתנתק מן הקשר הזוגי ... כחלק מן האופי האינדיווידואליסטי ומן החשיבות המועננת לאוטונומיה של הפרט, הליברליזם דורש חופש התנתקות מקשרים וממסגרות. לפיכך זכות ההתנתקות

(the right to exit)

...מוצבת בהקשרים רבים כזכות-יסוד. יישומה של צורת חשיבה זו להקשר הזוגי משמעותה שעולם משפטי ליברלי-אינדיווידואליסטי חייב להכיר גם בזכות להתנתק מן הקשר הזוגי."

23. השופט נפתלי שילה ניתח היטב את האופציות האפשריות לפגיעה באוטונומיה הפרט בעקבות סרבנות גט:

האחת: פגיעה בסטטוס מהבחינה השלילית – אי יכולתו של אדם להתנתק מקשר בו איננו מעוניין.

השנייה: פגיעה בסטטוס מהבחינה החיובית – פגיעה ביכולתו של אדם לשנות את הסטטוס שלו לנשוי בקשר חדש.

השלישית: פגיעה מוחשית מעבר לפגיעה בסטטוס, לאור העובדה כי הסירוב של בן זוגו להתגרש פוגע ביכולתו בפועל של אדם להיות בקשר זוגי חדש או ללדת ילדים נוספים (לדוגמא, כאשר הילדים יחשבו כממזרים).

(ראה תמ"ש (משפחה תל-אביב) 54410/09 פלוני נ' פלונית. (30/05/2011))

בעניינו מתקיימים לכל הפחות שתי הפגיעות הראשונות. האיש מעוניין לסיים את הקשר ולא להיות כבול לקשר כפוי, המונע את חירותו ושולל את זכותו הבסיסית להינשא שוב.

אשר על כן הנני קובעת כי קיים בעניינו נזק מיוחד- נפשי, בשל פגיעה באוטונומיה.

24. אעיר, כי האישה ניסתה לטעון בעניין זה כי לא מתקיימת פגיעה או רשלנות כלפי האיש שכן האיש היה רשאי לבקש היתר מביה"ד הרבני לצורך נישואים לאחרת ואין לו אלא להלין על עצמו על שלא פעל להשגתו (אף שהגיש בקשה לכך).

ואולם, כפי שנאמר כבר בעבר, היתר להינשא הוא היתר הילכתי. הוא אינו פותר את הפגיעה באיש בכך שנותר כבול ואזוק לקשר, אשר אינו חפץ בו.

על כן הטענה לפיה ההיתר מאיין את עוולת הרשלנות- נדחית.

עם זאת, הטענה יכולה להיות רלוונטית לעניין גובה הפיצוי.

(ראה לעניין זה גם תמ"ש (משפחה ירושלים) 21162/07 פלוני נ' פלונית, (21/01/2010) פסקה 59).

הפיצוי - ממועד החיוב או קודם לכן?

25.לטענת האישה, יש להטיל על האישה פיצוי מיום 27/10/2003, מועד הגשת התביעה לגירושין, ולא ממועד החיוב בגט. (27/11/2005).

26.ובכן, הצפיות שייגרם נזק עקב סירובו של מי מבני הזוג להיענות לבקשתו של משנהו הינה פועל יוצא של עצם הסירוב ולא של החלטה או פסק דין של ערכאה כלשהי. על כן מועד חיוב הגט כלל אינו רלוונטי בהתייחסות לעולת הרשלנות.

כפי שמציין כב' השופט בן ציון גרינברג, בהקשר של סרבנות גט של גבר כלפי אישה: "הרשלנות איננה פונקציה של חיובו של בית הדין למתן הגט, אלא פונקציה של סירובו של הבעל להיענות לבקשתה של האישה, ושל הנזק שנגרם לה בעקבות סירובו להיענות לה. במה שונה הנזק שנגרם לאישה לפני החיוב של בית הדין בהשוואה לנזק שנגרם לה לאחר מכן? הצער הרב, הבושה, הפגיעה בכבודה וכל יתר ראשי הנזק הכלולים בעולת הרשלנות הינם פועל יוצא של הסירוב שבינו לבינה ולא הסירוב שבינו לבין בית הדין..."

תמ"ש (משפחה ירושלים) 6743/02 כ' נ' כ. (21/07/2008) '

27. כך גם בנימין שמואלי "פיצוי נזיקי למסורבות גט" **המשפט** 343: (2007) 12 אין לחסום מהתובעת את האפשרות לטעון ולהוכיח כי הנזק הרגשי החל לפני (ואפילו הרבה לפני) המועד הרשמי שבו הוכרז הבעל סרבן... דיני הנזיקין מחייבים מסקנה זו! אין לקבל פרשנות, שלפיה העוולה אינה מתגבשת כל עוד לא היה חיוב של בית הדין הרבני ליתן את הגט, אם עניינה של עוולת הרשלנות הוא התעמרות נפשית ארוכה באישה שחלה עוד בטרם הסירוב הרשמי להחלטת בית הדין."

הדברים נכונים גם בעניינו של גבר המסורב גט על ידי אשתו.

28. הפגיעה בחירותו של התובע החלה משנת 2003, מועד הפירוד בפועל בין הצדדים, שכן כבר אז ביקש לסיים את קשר הנישואין ונתקל בהתנגדות עיקשת מצד האישה. אם כן, יש לחייב את הנתבעת בפיצוי התובע משנת 2003 ועד היום.

גובה הפיצוי

29. כעת נותרה השאלה בדבר גובה הפיצוי.

בשים לב לכלל הנסיבות המתוארות, הנני מחייבת את האישה לפצות את האיש בסך 25,000 ש"ח בגין כל שנת סירוב מאז שנת 2003, דהיינו, 200,000 ש"ח סה"כ, אשר ישולמו כדלקמן:

100,000 ש"ח ישולמו תוך 45 ימים מהיום; ממועד זה ואילך ישא הסכום הפרשי הצמדה וריבית עד למועד תשלומה המלא בפועל.

100,000 ש"ח נוספים ישולמו בתשלומים חודשיים של 1,000 ש"ח כל אחד, תוך קיזוזם מקצבת המל"ל המשולמת לאישה, כשאחרון התשלומים יהא כדי כל היתרה.

על אף האמור לעיל, רשאית הנתבעת לפרוע את יתרת החוב במלואה בתשלום אחד.

ככל שתופסק זכאות האישה לקצבת המל"ל, תשלם יתרת הסכום בשיעורים חודשיים של 1,000 ש"ח.

סכום אשר לא ישולם במועד, ישא הפרשי הצמדה וריבית.

30. אבהיר כי הפיצוי נפסק בגין התנהגות הנתבעת בעבר. על כן, קבלת הגט על ידי האישה בעתיד לא תבטל את החיוב הכספי אשר הוטל עליה. בנוסף, יובהר כי האיש יוכל לתבוע נזקים עתידיים ככל שייגרמו לו לאחר יום מתן פסק הדין ככל שתוסיף האישה לעמוד על סירובה.

עוולת הפרת חובה חקוקה

31. אוסיף כי למסקנה דומה ניתן להגיע גם לפי עוולת "הפרת חובה חקוקה".

סעיף 63 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) קובע כדלהלן:

(א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק – למעט פקודה זו – והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאילו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו.

(ב) לעניין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני אדם בכלל או שלבני אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני.

32. על פי סעיף החוק ישנם 5 מרכיבים לעוולה:

חובה המוטלת על המזיק מכוח חיקוק, החיקוק נועד לטובתו של הנזוק, המזיק הפר חובה המוטלת עליו, ההפרה גרמה לניזוק נזק, הנזק הנגרם הוא מסוג הנזק אליו התכוון המחוקק.

33. הנני סבורה לפרשנותו של עמיתי כב' השופט בן ציון גרינברג, על כי החיקוק אשר הופר הינו סעיף 287(א) לחוק העונשין ה'תשל"ז-1977: "המפר הוראה שניתנה כשורה מאת בית משפט או מאת פקיד או אדם הפועל בתפקיד רשמי ומוסמך לאותו עניין דינו מאסר שנתיים" (תמ"ש (משפחה ירושלים) 6743/02 כ' נ' כ. (21/07/2008)).

34. מהכלל אל הפרט: החיקוק הוא פסק דין סופי לחיוב בגט אשר ניתן ביום 27/11/2005. פסה"ד נועד לטובתו של האיש (חירותו מנישואיו) אך גם נועד לטובת הציבור שכן משמר את הערך של כיבוד פסקי דין. אין חולק כי האישה הפרה את החיוב לגט וכפי שפורט לעיל בדיון בעניין הרשלנות) לנזק.

35. עם זאת אין מקום לכפל פיצוי ודי בפיצוי אשר נקבע בהקשר לעוולת הרשלנות.

סוף דבר - התביעה התקבלה.

37. האישה תשלם באמצעות בא כוחה לידי ב"כ האיש הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בסך של 20,000 ש"ח.

ניתן היום, ט' אב תשע"א, 09 אוגוסט 2011, בהעדר הצדדים.